

РЕЦЕНЗИЯ

За дисертационния труд на ИВАН КЮРАНОВ

На тема “Ролята на фотографията за формирането на иновативните тенденции в съвременното българско изкуство (1989 – 2010)

От доц. д.изк. Незабравка Иванова

Дисертационният труд на ИВАН КЮРАНОВ е посветен на интересна и актуална проблематика, отнасяща се до съвременното българско изкуство и ролята на фотографията като фактор за иновативните тенденции в неговото развитие. Още в самото начало са определени времевите граници на изследването, а именно - между 1989 и 2010 години, период в който самото българско изкуство еволюира под влияние на различни фактори един от които е фотографията. Самата фотография през разглеждания период търпи съществени промени било под влияние на техническите и технологичните иновации граничещи с революционен преход в нейните художествени параметри, било под влияние на самите изменения в характера и иновациите в съвременното изкуство, както в света, така и у нас.

Авторът на дисертацията набляга върху теоретичните и критични разработки на редица задгранични автори, известни със свои трудове, така и върху собствените си наблюдения и анализи.

Оформят се няколко тенденции върху които Кюранов акцентира. Едната е непрекъснатата конфронтация между изкуствата, между които водеща е живописата, а фотографията, от своя страна “преоткривайки себе си”, се отървава от конкретиката на реализма” в името на едно по-творческо отношение към натурата.

Авторът аргументира избора на времевия период “когато иницираните промени в областта на неконвенционалните форми намират широко поле на изява”. В тази връзка е определена целта на дисертацията “да се анализира начина, по който функционира фотографията в контекста на съвременното българско изкуство въз основа на материала през разглеждания период”(с.7) Същевременно са дефинирани и няколко типа задачи в

подкрепа на целта. Тези задачи гравтират около събиране на информация за изявите на автори и техните творби, но също така “да се набележи връзката между фотография – живопис” при намирането на нов визуален език, който от своя страна еволюира и бележи тенденцията към формиране на своя собствена логика на развитие.

Първа глава третира състоянето и развитието на българското изкуство през разглеждания период като се набляга върху неконвенционалните форми, разгледани по десетилетия от 1980 до 2010 години. Анализирани са творби на автори, които се изявяват в тези периоди. Авторът аргументира характеристиката и спецификата на тези етапи като сочи емблематичните творци и техните произведения във всеки от тях. Например през първото десетилетие от периода се сочи, че художниците “все по-често създават в произведенията си собствен свят и индивидуална образна система”. Експериментира се с нови техники и материали, което води до появата на материологизма със специфична линия на развитие в съвременното ни изкуство.

През второто десетилетие (90-те години на XX век) постепенно се налага ролята на куратора, което променя самия характер на изложбената дейност. Към средата на десетилетието част от художниците развиват изразния потенциал на фотографията, инсталацията, пърформанса. В сферата на живописата се забелязва тенденция към концептуализиране на художествения образ. Забелязва се също така глобализация на художествените средства и форми в “контекста на актуалната европейска арт-практика”. Първото десетилетие на XXI век вече се характеризира с налагане на неконвенционалните форми, което се съпътства с развитието на дигиталните форми, между които са Нет-арта, мултимедийният интерактивен пърформънс и мултимедийното изкуство като цяло.

Кюранов набляга върху неконвенционалните форми в българското изкуство, които развиват “изразния потенциал на фотографията, инсталацията, пърформанса и обекта.” (15 с.) Връщайки се към характеристиката на българското съвременно изкуство авторът представя една по-пълна картина на художествения живот. Споменати са фондации и фирми подкрепящи това изкуство. Отделено е особено внимание на дигиталните изкуства във всичките им форми и на тяхното значение за развитието на съвременното българско изкуство.

Втора глава е посветена на фотографията и нейното място като визуална медия сред изявите на българското неконвенционално изкуство. В началото фотографията регистрира формите на изкуството с временен характер т.е. набляга се на нейната фотодокументалистична роля. В следващия етап обаче фотографията надраства тази роля и се превръща в градивен елемент, нещо повече - в стимулиращ фактор в развитието на тези форми на съвременното изкуство.

Направен е и кратък преглед на използването на фотографията от художниците през първите десетилетия на ХХ век: А. Митов, Я. Вешин и др., а по-късно художници като Никола Петров, Златю Бояджиев, Борис Ангелушев и др., използват фотографията като помощно средство за създаване на живописни произведения. Сочат се, че фотографията улеснява процеса на декоративна стилизация и подсилва “експресивния характер на колористиката”

Интересна е ролята на фотографията в изкуството през разглеждания от автора период. Набляга се на конкретни примери в това отношение. Прилага се принципа на миксиране на изображенията, което цели провокиране на зрителя в желаната от авторите посока. Сочат се конкретни автори и произведения. В това отношение – твърди авторът, е показателна арт-практиката на художниците от група “XXL”.

Тежестта на изследването обаче е в трета глава, третираща дигиталните фотографски технологии от края на ХХ-ти век до 2010 година. Изследвано е приложението на дигиталните фото-технологии, както и мястото и ролята на различните видове принтери и високоустойчиви мастила, благодарение на които изображенията могат директно да се сканират върху различни материали. Тук е и мястото и ролята на компютрите за получаване на качествени изображения. Отделено е внимание на навлизащите в изкуството на тези нови технологии и начините на работа с тях. Превръщането на фотографията в самостоятелна медия разкрива нови хоризонти пред художниците. От своя страна фотографията заема важно място сред новите форми на изкуството. Фотографията – подчертава авторът, като самостоятелна медия, притежава необходимите качества за съизмерване с останалите медии и техники, които имат място в съвременното ни изкуство. Фотографията е технически манипулативна, което особено ясно личи при смесването на изображения до получаване наколажи и нови иновативни авторски решения.

Получават се различни модели взаимодействия между изкуствата, когато фотографията встъпва в съучастие с елементи от други визуални форми, между които са например инсталациите, асабляжите и пр., когато се формират нови значения и смисли.

Появяват се и се развиват различни нови техники на дообработка на фотографските изображения. Често върху фотографска основа се манипулира изображението ръчно, което дава възможност за ирразяване концептуалното намерение на автора.

Всеки от примерите е подкрепен с творби на конкретни автори, между които са и разработки на Кюранов. Това още веднаж потвърждава стремежа към обединяване на практиката с теоретичното ѝ осмисляне – характерен момент в съвременното ни изкуство.

В Заключението авторът обобщава тенденциите в развитието на фотографията като медия, чиято роля в съвременното българско изкуство еволюира от помощно средство в стимулиращ фактор в неговото развитие, за да достигне до функциите на градивен елемент на художественото изображение. Това особено е видно в инсталациите, пърформанса, изкуството на “обекта” и други форми на неконвенционалното българско изкуство.

Приносите, формулирани от автора, отговарят на извършеното изследване. Подчертава, че за първи път ролята на фотографията при иновативните явления във формите на българското неконвенционално изкуство е изследвана системно и последователно. Събрана е обширна документална база за автори и творби, при които се използва медията фотография. Проследено е навлизането на техническите новости в областта на фотографията, които съчасват в художествената страна на творбите на съвременното българско изкуство.

Въз основа на дисертационния труд и творбите на Иван Кюранов, убедено предлагам на членовете на уважаваното Научно жури да гласуват за присъждане на образователната и научна степен “Доктор”.

Доц. д.изкв. Незабравка Иванова